

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Кіровоградської обласної державної адміністрації
Олександрійський педагогічний фаховий коледж
імені В.О. Сухомлинського

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Спортивні ігри з методикою викладання (Футбол)

ЛЕКЦІЯ № 1

Історія розвитку гри у футбол

Укладач **Ткаченко С.В.**

Розглянуто та схвалено на засіданні
предметної комісії

викладачів фізичного виховання

Протокол № 1 від 31.08. 2021 р.

Голова комісії

Ткаченко С.В.

Лекція 1

Тема: Історія розвитку гри у футбол

План

Вступ

1. Історія футболу
2. Історія розвитку футболу в Україні.
3. Історія світових, Європейських та Олімпійський футбольних турнірів з футболу.

Вступ

«Футбол з методикою викладання» – це навчальна дисципліна, що належить до циклу професійно-орієнтованих дисциплін. Вона є однією з провідних у професійній підготовці викладачів фізичного виховання та спорту, тренерів з обраного виду спорту.

Підготовка педагога – тренера з кожного окремого виду спорту, справа державної ваги. Так, сфера діяльності тренера з ігрових видів спорту, має досить широкий діапазон: загальноосвітні школи, середні спеціальні навчальні заклади, дитячо-юнацькі спортивні школи загальної спрямованості та олімпійського резерву, спортивні клуби ВНЗ і спортивних товариств, команди вищих розрядів

Мета викладання навчальної дисципліни «Футбол з методикою викладання» полягає в набутті теоретичних знань з історії розвитку футболу, сучасного стану футболу в світі, в Україні, вивчені офіційних правил гри, організації змагань з футболу, оволодінні техніко-тактичними діями в захисті та нападі, вивчені засобів та методів навчання та удосконалення техніки та тактики гри в футбол. При вивченні дисципліни студенти оволодівають практичними навичками викладача фізичної культури, виконують обов'язки арбітра з футболу та організатора змагань з футболу.

Завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методика викладання футболу» є:

1. Оволодіти теоретичним матеріалом курсу, у тому числі правилами гри;
2. Оволодіти методикою проведення занять з технічної підготовки;
3. Оволодіти методикою проведення занять з тактичної підготовки;
4. Виконати нормативні умови при проведенні занять: функціональна підготовка, робота з м'ячем, тактичні дії, правила суддівства

У результаті вивчення курсу ТМВФ студенти повинні знати:

- історію розвитку футболу в світі та в Україні;
- основні прийоми техніки гри і методики їх навчання;
- основні тактичні дії гри і методики їх навчання;
- основні правила гри, види робочої документації для проведення змагань, жести судді під час гри, суддівство змагань;
- засоби запобігання травматизму.

Студенти повинні вміти:

- правильно показати виконання основних технічних прийомів і тактичних дій гри;
- методично грамотно провести навчання основних технічних прийомів гри;
- методично грамотно провести навчання основних тактичних дій гри;
- організувати й провести змагання, суддівство змагань;
- правильно користуватися суддівськими жестами та вести протокол змагань.

Головними формами роботи з навчальної дисципліни є лекційні, лабораторні, практичні заняття та самостійна робота студентів.

1. Історія футболу

Футбол (від англ. *football*, *association football*), інші назви: сокер (англ. *soccer*), копаний м'яч або копанка (укр. *діалектизм*) — один з різновидів футболу, олімпійський вид спорту, командна спортивна гра, у якій беруть участь дві команди по одинадцять гравців у кожній.

Футбол є одним із найпопулярніших видів спорту у світі. У футбол грають м'ячем на прямокутному трав'яному полі (іноді траву замінюють штучним покриттям) з воротами на двох протилежних сторонах поля. Метою гри є забити м'яч у ворота суперника. Головною особливістю футболу є те, що гравці (за винятком воротарів) не можуть в межах ігрового поля торкатися м'яча руками. Переможцем гри є команда, що забила за час матчу (два тайми по 45 хвилин) більше голів, ніж супротивник.

Ігри, схожі за основними принципами на сучасний футбол, існували в різних народів з давніх часів. Так, серед претендентів на головний прообраз футболу є стародавні китайці (чжу-чу), давні римляни та греки (гарпастум), італійці часів Середньовіччя (кальчіо). Проте нинішній футбол є прямим нащадком гри у м'яч в Британії. Перші правила гри, які чітко розрізняли футбол і регбі, були записані 1863 року, хоча перші футбольні клуби з'явилися дещо раніше. Футбол за встановленими правилами здобув популярність в кінці XIX-го, на початку XX-го століття. Завдяки британським морякам, гра потрапила в численні портові міста світу, а звідти поширилася на територію країн Європи, Латинської Америки, Африки, Азії.

Потреба в створенні єдиної організації для управління всім світовим футболом стала очевидною на початку XX-го століття зі зростанням популярності та кількості міжнародних матчів. Спочатку Футбольна Асоціація Англії очолювала процес врегулювання різних дискусійних питань, але ця робота була без прогресу; і тому право створити таку організацію випало на долю семи інших європейських держав. ФІФА було засновано 21 травня 1904 в Парижі. Країнами-засновниками були Бельгія, Данія, Іспанія, Нідерланди, Франція, Швейцарія і Швеція. Трохи пізніше до ФІФА приєдналася Німеччина, а ще через рік Австрія, Англія та Італія. Першим президентом ФІФА було обрано француза Робера Герена. Перші змагання під егідою ФІФА були проведені в 1906 році, хоча особливих успіхів в організації змагань ФІФА не досягла. Цей факт, низка економічних чинників привели до

відставки Робера Герена з поста президента і його замінили Деніелом Вулфоллом з Англії. Наступні змагання під егідою ФІФА— футбольний турнір на Олімпійських Іграх 1908 року в Лондоні був набагато успішнішим, хоча і виникли певні проблеми пов'язані з участю професійних футболістів в Олімпійських Іграх. Членство ФІФА розширилося за межі Європи з прийняттям Південно-Африканського Союзу в 1909, Аргентини і Чилі в 1912 і Сполучених Штатів в 1913. Під час першої світової війни ФІФА пережила серйозні випробовування, оскільки багато гравців відправилися на фронт, а можливість міжнародних переїздів для проведення турнірів була сильно обмеженою. Після війни, зі смертю Вулфолла, президентський пост обійняв голландець Карл Хіршманн. ФІФА була врятована від повного розвалу, але ціною цього був вихід з організації усіх чотирьох британських асоціацій, котрі не бажали брати участь у міжнародних змаганнях з їхніми недавніми ворогами. В сучасну епоху за кількістю гравців на всіх рівнях футбол поступається тільки легкій атлетиці й займає перше місце серед командних видів спорту. Сучасна історія футболу, розпочалась в середині XIX століття. В 1863 році була заснована Футбольна асоціація Англії, яка виробила перші уніфіковані футбольні правила. На другому засіданні Футбольної асоціації , 6 грудня 1863 р. , було вирішено вважати футбол і регбі різними видами спорту . Це і є дата народження сучасного футболу.

2.Футбол в Україні

Офіційно першим футбольним матчем в Україні зараз вважається шестихвилинний матч у Львові 14 липня 1894 року. Футбол прийшов в Україну у 1880—90-их роках через службовців англійських підприємств в Одесі, чужинців, що працювали на заводах (Донбас, Київ) та через посередництво гімнастично-спортивних товариств «Сокіл». За їх прикладом футбол поширився серед студентства, шкільної молоді, робітництва; у 1900-их роках виникли перші футбольні клуби (Київ: 1904 — «Південь», 1906 — «Політехніка»; Миколаїв: 1906 — «Техніка»; Львів: 1903 — «Слава», 1906 — «УСК», 1911 — «Україна» та ін.).

До першої світової війни футбол поширився майже у всі міста України. Відбувалися міжміські матчі, футбольні турніри, об'єднувалися у футбольні ліги (1911 — в Києві, 1912 — у Харкові, 1913 — на Донбасі), створювались футбольні суддівські колегії, виходили футбольні видання: І.Боберський «Копаний м'яч» (1906), «Футбольні правила гри» (1908); І. Можарський «Футбол» (1909). На Західній Україні, окупованій після Першої світової війни Польщею, українські клуби організували у Львові 1921 «Союз копаного м'яча». Успішно футбол розвивався на Закарпатті і Буковині.

З 1933 в Україні організовано дитячі команди, 1935 — вищу школу футбольних тренерів. З 1936 за чемпіонат країни змагалися не збірні команди міст, а колективи спортивних товариств, створені на профспілкових основах. З 1937 відбувалися змагання за Кубок України. 1961 Київ зломив довголітню гегемонію Москви у футболі й кілька разів здобував кубок СРСР, 1975 — Кубок кубків і Суперкубок Європи — найвизначніші трофеї європейського футболу.

За часів незалежності в Україні організовано національну систему проведення змагань на всіх рівнях, якою опікується Федерація футболу України. Професіональні змагання на вищому рівні проходять під керівництвом Професіональної футбольної ліги України. Вперше про ідею створити Прем'єр-лігу власники українських футбольних клубів заговорили ще 2007 року. У результаті, 15 квітня 2008 року на черговій зустрічі керівників клубів топ-ешелону було підписано протокол про створення Об'єднання професіональних футбольних клубів України - «Прем'єр-ліга». 27 травня 2008 року власники клубів остаточно заявили про старт Прем'єр-ліги у сезоні 2008/2009. Збірна України з футболу тільки один раз зуміла пробитися у фінальну частину Кубка світу (Кубок світу з футболу 2006), де вона зуміла дійти до 1/4 фіналу. Єдиним європейським кубком, здобутим українськими клубними командами, став Кубок УЄФА сезону 2008/2009, в якому переміг донецький «Шахтар». Україна здобула право на проведення разом із Польщею чемпіонату Європи з футболу 2012.

3. Історія світових , Європейських та Олімпійських футбольних турнірів з футболу

Чемпіонат світу з футболу (*Кубок світу з футболу*) — міжнародне футбольне змагання, в якому беруть участь чоловічі збірні команди країн — членів ФІФА. Змагання проводяться раз на чотири роки, починаючи з першого турніру в 1930 році (у 1942 та 1946 роках турнір не розігрували через Другу світову війну). Відбірні матчі до фінального турніру можуть відбуватись упродовж трьох років до початку чергового чемпіонату світу. Фінальна частина чемпіонату світу, у якій беруть участь 32 збірні команди, проводиться у декількох містах країни-господаря (або країн-господарів) і триває близько місяця. Кубок світу з футболу має найбільшу у світі аудиторію з-поміж усіх спортивних змагань. За всю історію розіграшів чемпіонатів світу лише вісім країн завойовували звання переможців. Найбільша кількість титулів в активі збірної Бразилії — п'ять разів вони ставали переможцями. Італія володіла кубком світу чотири рази, Німеччина три; Аргентина і Уругвай перемагали по два рази, і по одному разу кубок здобували Франція, Англія і Іспанія. Єдина людина три рази ставала переможцем Кубка світу як гравець — Пеле (Маріо Загало і Франц Бекенбауер перемагали як гравці і головні тренери). Ще 20 гравців були дворазовими чемпіонами (переважно бразильці, а також 4 гравці збірної Італії і 1 — збірної Аргентини). Вітторіо Поццо — єдиний головний тренер, який двічі перемагав у світових чемпіонатах.

Чемпіонат Європи з футболу (англ. *UEFA European Football Championship*) — найпрестижніша континентальна першість світу, головне змагання національних збірних, що відбувається під патронатом УЄФА кожні чотири роки, починаючи з 1960 року, і чергується з Чемпіонатом світу. До 1968 року ЧЄ мав назву «Кубок європейських націй». Фінальні турніри чемпіонатів Європи відбуваються раз на чотири роки, однак разом із відбірковим турніром і паузою між відбірковим і фінальним турніром він триває майже два роки. У відбіркових

змаганнях до чемпіонату Європи 2012 року брала участь 51 команда. У фінальному турнірі, що відбувається раз на чотири роки протягом місяця в заздалегідь обраній країні-господарці чемпіонату, беруть участь 16 команд: 15 (або 14) команд, що вибороли таке право за підсумками відбіркового турніру, і збірна країни-господарки (2000, 2008 та 2012 року господарями чемпіонату були дві країни). З 2016 року у фінальному турнірі чемпіонату Європи з футболу братимуть участь 24 команди. Останній чемпіонат відбувався з 8 червня до 1 липня 2012 року в Україні та Польщі. Перший фінал відбувся в Парижі між збірними командами СРСР і Югославією 1960 року. Перемогла збірна СРСР, забивши переможний м'яч у додатковий час. У 1968 році було змінено назву турніру, Національний Європейський кубок став називатися чемпіонат Європи з футболу, а також було змінено формат проведення відбіркового турніру. У восьми групах кожна команда грала між собою двічі. Збірні, що посіли перші місця, потрапляли до чвертьфіналу. Післяматчевих пенальті за нічийного результату тоді не було і збірна Італії змогла потрапити до фіналу завдяки жеребу. 1972 року за нічийного результату жереб замінили післяматчевими пенальті. 1980 року УЄФА ввела новий формат чемпіонату. Тепер замість чотирьох збірних у фінальній частині брали участь 8 команд, уперше країна — господар отримувала місце у фінальній частині автоматично. Ці команди були поділені на дві групи, кожна збірна грала з кожною, після чого переможці групи потрапляли до фіналу. 1984 року формат турніру було дещо змінено, тепер дві найкращі збірні виходили з групи й потрапляли до півфіналів. Матч за третє місце було скасовано. 1992 року турнір відбувався під час політичної нестабільності в Європі. Збірну Югославії, що потрапила до фінальної частини чемпіонату, було знято з турніру перед самим початком через санкції проти цієї країни. Збірна Данії, замінивши Югославію, змогла виграти чемпіонат, перегравши у фіналі Німеччину 2:0. Команду СРСР, що перемогла у своїй відбірковій групі, замінила команда СНД. На чемпіонаті 1996 року було введено новий формат турніру. Тепер 16 збірних були поділені на 4

групи, команди, що посіли 1-і та 2-і місця, потрапляли до чвертьфіналу. Введено правило золотого голу. 2000 року вперше чемпіонат Європи приймали одразу дві країни — Бельгія та Нідерланди. 2004 року замість «золотого голу» ввели правило «срібного голу». 2008 року правило срібного голу скасовано. Як повноправний вид спорту футбол заявив про себе в 1990 р., коли увійшов до програми Олімпійських ігор. Тоді у Парижі англійці, перемогли господарів поля, стали першими в історії чемпіонами Олімпійських ігор. На початку XX-го століття професіоналізм існував лише в кількох країнах. Після Другої світової війни дедалі більше держав узаконили футбольний професіоналізм. Проте в соціалістичних країнах влада вважала всіх спортсменів любителями (офіційно вони були тренерами фізкультури чи працівниками державних установ). Важливе рішення прийняв МОК у 1978 році — гравцям, які виступали у чемпіонаті світу (у відборі або фінальній частині) заборонили грати за олімпійські збірні. На початку 90-х р., МОК і ФІФА нарешті дійшли до компромісу — поділ гравців на любителів і професіоналів остаточно відмінили. З 1992 року в Олімпійських футбольних турнірах приймають участь футболісти до 23 років (додатково можна заявити трьох гравців без вікових обмежень). Змагання стали доброю нагодою для виявлення юних талантів, олімпійські команди часто готують резерв для головної збірної країни. З 1996 року окремо проводиться і жіночий футбольний турнір, який не має вікових обмежень.

Контрольні питання до лекції

1. Розповісти про розвиток гри у футбол на континентах.
2. Простежити, де і коли проводилися чемпіонати світу.
3. Простежити, де і коли проводилися чемпіонати Європи
4. Проаналізуйте історію розвитку Олімпійського футболу.

Література:

1. Віхров К.Л. Футбол у школі: Навчально-методичний посібник. – К.: Комбі ЛТД, 2002. – С.61 – 84.
2. Методична розробка «Теорія і методика викладання футболу». підготували: к. пед. н., доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання Сивохоп Е.М., к.пед.н., доцент кафедри фізичного виховання Маріонда І.І., ст. викладач кафедри фізичного виховання Шкірта М.І. – Ужгород, 2013. – 52с.
3. Соломонко В.В. Футбол. Посібник для футболістів і тренерів аматорського футболу /В.В. Соломонко, Г.А. Лисенчук, О.В. Соломонко. – К.: Олімпійська література, 2005. – 193 с.
4. Суровов О. А. Теорія і методика викладання футболу: збірник лекцій [Електронний ресурс] / ред. О. А. Суровов. – Харків : ХГПІ, 2011.
5. З власного досвіду.